

KIEDY 13 lat temu zainteresowany dziejami znanego szczecińskiego rodu Gruenebergów - budowniczych organów - znalazłem i opisałem ich ostatni dom, willę przy ul. Batalionów Chłopskich 61 w Zdrojach, uwierzyłem materiałom pisanim, że fabrykę organów rozebrano do ostatniej cegły...

STAD też kolejne publikacje -Przy końcu działki znajdował powstałe w intencji ocalenia za- się masywny budynek - warsztat bytku skupiały się na pełnej uroku organowy - wzniesiony w 1928 lub kameralnej rezydencji rodu organ- 1929 roku. W pierwszym pomiesz- mistrzów, który od II połowy XVIII czeniu warsztatowym znajdowały wieku aż do lat międzywojennych się organy próbne do korygowania działał w Szczecinie. dźwięku piszczałek metalowych i

Tymczasem -jak odkrył p. Ma- drewnianych. W położonej przy riusz Łojko, prezes Stowarzyszenia niej dużej pracowni odbywała się „Ocalmy Zabytek” - okazuje się, że produkcja owych piszczałek, a w okolicy willi przetrwały także także elementów drewnianych - resztki fabryki, zabytek nader cenny, kanałów wiatrowych, szaf To budynek z czerwonej cegły po- organowych i kontuarów. W wstały w latach 20. ubiegłego wieku pomieszczeniu, obok stołów jako ostatni już obiekt wytwórni stolarskich, była odlewnia płyt organów. Po I wojnie światowej kry- cynowych, piec odlewniczy, ma- zys sprawił, że drastycznie spadły szyna do heblowania cyny oraz zamówienia na instrumenty, a więc trzy piece lutownicze. zabudowania fabryczne wzniesione Na poddaszu, z oknami tylko od w początkach XX wieku wynajęto frontu, znajdował się magazyn

części organowych oraz płyt cyn- kowych. W dalszym pomieszczeniu było stanowisko pracy dla stolarza organowego ze stołem i tokarką, ma- gazynowano tam też modele i formy Kantor przy schodach przekształcono na magazyn głosów metalowych. Zatrudniano tam wtedy przeciętnie sześciu pracowników, łącznie z wę- drownymi organmistrzami.

15 września br. na wniosek Sto- warzyszenia „Ocalmy Zabytek” oraz współwłaścicieli willi zachodnio- pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Szczecinie wszczął oficjalnie postępowanie admi- nistracyjne w sprawie wpisania ogrodu oraz ocalałego obiektu dawnej fabryki Grueneberga do rejestru zabytków.

wytwórni mebli. Dopiero w 1928 roku, po wielkiej fali inflacji, ry- nek na organy ożył. Właśnie wtedy powstał nowy warsztat znajdujący się na tyłach ogrodu przy ul. Ba- talionów Chłopskich 61.

Opis budynku przekazał pan Burghart Grueneberg- wnuk wła- ściela fabryki, a także zachowało się świadectwo dawnej pracownicy biura firmy Gertrudy Yorwerk:

Z dużej, wzniesionej 100 lat temu fabryki organów pozostał jeszcze komin fabryczny, który służy współczesnym celom i ma się dobrze...

Natomiast cała posesja nr 61 przy ul. Batalionów Chłopskich -

Na samym końcu ogrodu - ostatni warsztat fabryczny firmy Gruenebergów, w którym rodził się element kształtujący dźwięk szczególnie uduchowionego instrumentu - piszczałki organowe. Budynek przetrwał do dziś - służy jako stolarnia. I ciekawostka, ilustrująca styl pracy projektantów inwestycji pn. Szczeciński Szybki Tramwaj. Zwolennicy „przesunięcia” willi Gruenebergów upatrzili sobie jako nowe dla niej miejsce właśnie plac, na którym ów ostatni warsztat fabryki organów stoi.

willa, ogród i warsztat organowy - pomoc finansową z ministerstwa Forsują go władze miasta wbrew to zdaniem nie tylko obrońców kultury RFN, a jako obiekt mię- wszystkim. Tymczasem koncepcja willi Gruenebergów, doskonale dzynarodowy ma także szansę na tańsza, prostsza, szybsza w re- miejsce na szczególnie obiekt kul- wsparcie materialne ze strony Unii alizacji i gwarantująca naprawde tury - Europejskie Centrum Mu- Europejskiej. Oczywiście szybka komunikację między

złoty Organowej - służyć miastu i warunkiem jest tu zachowanie dzielnicami aż się prosi o szybkie światu (urbi et orbi). zabytkowego zespołu rezydencjo- wykorzystanie! To połączenie,

Na niedawnym spotkaniu nalno-fabrycznego (willa, ogród i właśnie w Zdrojach, torów z Ki- społeczników z wiceprezydentem fabryka).

miasta Jaroszewiczem w tej sprawie Projekt SSM zrodzony w 1974 obiegającej większość dzielnic Michał Runowski, wybitny organista roku, a w latach 90. przerobiony (na miasta. Taniej, szybciej, i wygod- i muzykolog pracujący w gorszy i droższy!) w Gdańsku, jest z niej. I środki unijne na transport Niemczech, zapewnił, że takie punktu widzenia współczesnej szynowy czekają spore! przedsięwzięcie może liczyć na urbanistyki anachroniczny.

Janusz ŁAWRYNOWICZ